

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Fra
H. C. Andersens Barndoms- og Ungdomsliv.

Af

Nicolaj Bøgh.

Særtryk af Personalhistorisk Tidsskrift
Femte Række, II. Bind.

Kjøbenhavn.

Det Hoffensbergske Etabl.

1905.

I „Personalhistorisk Tidsskrift“s 4. Række, 5. Bind har Provinsarkivar *G. L. Wad* skrevet en højst interessant Artikel om *H. C. Andersens Slægt*, hvorved der paa mange Maader kastes et nyt Lys over denne Digters Barndom og Ungdom. Jeg har levet meget sammen med Andersen, og han har ikke sjældent for mig omtalt sine Barndomsforhold og fortalt mig Forskelligt, som ikke staaer i „Mit Livs Æventyr“. Det har vistnok ikke den Interesse som *Wads* Oplysninger; men jeg mener dog, at man nu, da hans Hundredaarsfest er fejret rundtomkring, vil læse det uden at kedes. Hvad han har fortalt mig — og det var navnlig paa min Rejse med ham i 1873 — har jeg strax nedskrevet, saa jeg véd, det er paalideligt.

Trods sin aabne, ærlige Meddelelseslyst har han aldrig til mig — og vistnok heller aldrig til nogen Anden af sin Bekendtskabs- eller Venne-Kres — nævnt sin uægte Halvsøster, og jeg tvivler ikke om, at han har tiet for ikke at krænke sin Moders Minde. Om denne Søster er bleven gift og har faaet Børn, saa at der muligvis endnu kan leve Nogen af hans Slægt, lader sig næppe afgøre. Det er dog værdt at lægge Mærke til, at han i „Mit Livs Æventyr“ ved Omtalen af Moderens Død i 1833 siger: „Jeg kunde ikke ret vænne mig til den Tanke nu ikke at eje en Eneste i Verden, der efter Blodet og Naturen maatte elske mig.“

Han skildrede mig sin bondeklædte Farmoder som ærekær og forfængelig; hun taledede altid om, at „den ulykkelige Hans Christian vilde have udviklet sig til noget ganske Andet, hvis hendes Bedstemoder var blevet i Cassel hos sin fornemme Familie og ikke var rendt bort med den Komediantspiller“. Det var denne Farmoder, som af gamle Silkelapper lavede en stor Smæk til Sønnen, og den blev heftet *der*, hvor Vesten ellers sidder, og skulde saa agere Vest; oven over den satte hun en stor Sløjfe, ogsaa sammensyet af Silkelapper. Hans Christian skulde være fin. Hun syntes slet ikke om, at han altid maatte

gaa med Træsko, og, naar disse bevirkede, at han fik Huller paa Vristen, lagde hun Bomuld paa. Hun kunde heller ikke lide, at hans Moder sendte ham ud for at hente Mælk eller Lignende, og hun græmmede sig, naar han kom hjem, efterfulgt af Gadedrenge, der skældte ham ud; men paa samme Tid maatte det vel glæde hende, naar han — ifølge et Udsagn af hans Barndomsbekendt Bogtrykker *Iversens* Datterdatter Frøken *Caroline Hanck* — kunde give disse Gadedrenge saftige Svar, der ikke vare uden Humor. Da han et Fjeringaar før Farmoderens Død rejste til Kjøbenhavn og hun stod uden for Odense og hilsede ham Farvel, sagde hun ikke et Ord, men med sine store, blaa Øjne saå hun paa ham, og disse elskede og elskende Øjne havde da et Blik, som han senere genkendte hos sin moderlige Veninde. Fru *Signe Læssøe*, født *Abrahamson*.

Om sin Farfader fortalte han mig, at denne forvirrede Mand gik ud i Skoven og pyntede sit Hoved med Bøgegrene og Blomsterkranse, hængte Blomster ned ad sig til alle Sider og saa kom syngende med fuld Røst hjemad og ind gennem Odense Gader. Da Andersen mistede sine Tænder, syntes han tidt selv, naar han saå sig i Spejlet, at han lignede denne Bedstefader.

Paa hans Faders Skilt, som hang uden for Huset, stod der „Andersen, Friskomager“, og det, vidste Drengen godt, var noget meget Tarveligt. Han sagde til mig, at han holdt mest af sin Moder, men havde uhyre Medlidenhed med sin Fader, fordi pennes Kaar slet ikke vare i Overensstemmelse med hans Ævner. Da jeg dertil bemærkede, at hans Fader havde været Frø for ham eller ligesom Roden, der først i ham blev Træ, men selv maatte nøjes med at være i Mørke og aldrig naa op i Lys og Luft, udbrød Andersen bevæget: „Men hvorfor skulde han kun være Frø, være Rod? Aa, havde han oplevet den store Æresfest for mig i Odense, han var død af Glæde! Saa kunde han have fundet sig i sit eget Liv, naar han havde seet, at det var kommet til Udvikling i mig. Han vilde have forstaaet det Aandelige deri; men det kunde derimod aldrig min Moder have fattet.“

Andersen sagde, at hans Fader var lille, eller i alt Fald under Middelhøjde, blond og med et rundt Ansigt. Moderen

var høj, storknoklet, mager og gik halv bondeklædt, med Hue. I Modsætning til *Goethe* kunde Andersen have sagt: „Fra min Moder har jeg Staturen, fra min Fader Lysten til at fabulere.“ Denne Skomager skrev Vers, saaledes et satirisk Digt over en énøjet Jomfru, der fødte et Barn. Ogsaa lavede han „Bindebreve“, som Naboerne beundrede. Han fordybede sig i *Johannes Boyes* daarlige Oversættelse af *Shakespeare* og læste højt af denne og af „Tusind og én Nat“. Ogsaa læste han meget *Holberg* og lo da højt med en underlig, ægte Latter; saa sagde hans Kone: „Hvor kan Du dog le saameget ad *det*?“ Han svarede: „Men kan Du da ikke høre, det er morsomt? Hør nu efter hvad Henrik siger!“ Og saa læste han det højt; men hun kunde alligevel ikke høre det. Nej, hun havde en Bog af den filistrøse, sentimentale tyske Romanforfatter *Lafontaine*, den syntes hun om og vilde have læst højt af; hun sagde til Hans Christian, at den var meget bedre end alle Faderens Bøger, og den skulde han læse.

Faderen kunde bedre end Moderen lege med Sønnen og samtale med ham. Hans Christian siger:

„Nej, jeg var ingen fattig Fyr,
min Fader ikke heller,
han mig fortalte Æventyr,
saa jeg blev selv Fortæller.“

Denne Fader tog sin Dreng med ud i Skoven; der lagde han sig paa Ryggen i Græsset, mens Solen skinnede, og saa nød han rigtig Livet. Kun første Pinsedag gik Moderen med derud, og da havde hun sin Brudedragt paa: en Katunskjole med store Blomsterbuketter i og lange Sløjfer ned fra Nakken. Paa disse Ture taledede Faderen ikke meget og i det Hele aldrig videre med sin Kone, men des mere med sin Dreng. Ofte kaldte han hende „Gamle Mor“ og drillede hende med, at hun „altid vilde have en ung Karl“; han sagde: „Du vilde hellere have havt Pottemagersvenden¹⁾, end mig; men det gik ikke.“ Han var meget nøjsom og afholdende; engang, da der var Tale om Kometer, sagde han: „De to værste Kometer, jeg kender, er Tallotteri og Brændevin.“ Yderst pligtopyldende var han og

¹⁾ Se *Wads* Afhandling.

arbejdede fra den tidlige Morgen af ved en stor Glaskugle med Vand i; den skulde forstærke Lyset. To Timer om Middagen afbrød han sin Syning for at læse sin Bys Avis, og deri slugte han navnlig begærligt Alt, hvad der handlede om hans store Yndlingshelt *Napoleon*, der jo ogsaa blev Sønnens „Hjertes Helt“. Konen sagde da: „*Der* sidder han og læser den lange Tid om denne *Napoleon*; jeg kan da aldrig begribe hvad Morsomt der kan være ved at læse om En, der dræber og ødelægger alle Folk.“ Tilsidst blev — som Andersen fortæller i „Mit Livs Æventyr“ — Begejstringen for den berømte Kejser saa stor, at Skomagervenden, da Danmark forbandt sig med Frankrig, drog ud som Soldat. Han sagde til Hans Christian: „Jeg *kan* ikke sidde længer i denne Stue, jeg maa afsted, jeg maa se ham og kæmpe med ham.“ Andersen fortæller paa det ovenomtalte Sted, at han, da Faderen drog bort, laa syg af Mæslinger, men derimod ikke, at, da Faderen til Afsked heftigt kyssede ham, sprang hans udslaaede Læber op at bløde, saa Drengen hylede af Smerte. Moderen sagde ved sin Mands Afrejse: „Han er ikke rigtig i Hovedet, han bliver ligesom sin Fader.“ At hele Krigsplanen mislykkedes, saa han snart kom tilbage, véd man fra „Mit Livs Æventyr“.

Der fortæller Andersen tillige, at hans Fader en Dag sad og læste i Bibelen, som han saa lukkede i og sagde: „Kristus har været et Menneske som vi, men et usædvanligt Menneske“, og at hans Moder da gav sig til at græde; men han fortæller ikke *der* Hvad han har fortalt mig, at hun saa trak sin Dreng med sig ud i et Tørvehus, hvor hun kastede sit Forklæde over ham og sagde: „Det var Djævelen, der var i vores Stue og sagde det, Hans Christian, det var ikke Din Fader, og Du skal glemme Hvad han har sagt, for det ménte han ikke.“ Saa græd de bægge To og bad Fadervor med hinanden. Det er denne Situation, Andersen har benyttet i sin Historie „Hvad gamle Johanne fortalte“, hvor den jo næsten findes Ord til andet. Kort Tid efterat dette var skeet, blev Faderen syg — det var hans Bryst, der var angrebet — og saa sagde han en Morgen, da Vinduet var tilfrosset: „Se, *der* kan I se paa Ruden Isjomfruen, der

kommer og vil hente mig.“ Erindringen herom gav Andersen Ideen til hans Fortælling „Isjomfruen“. Den kommer ogsaa frem i „Kun en Spillemand“, Saml. Skr. 1. Udg., VI, S. 115. Paa sit Yderste fantaserede den Syge stærkt om *Napoleon* og raabte da til sin Søn: „Hvad, Dreng, seer Du ikke min Kejser! Vil Du afvejen for ham! Huen af, Din Hvalp, naar Kejseren rider Dig forbi!“ „Nu er han bleven ligesom sin Fader“, sagde saa hans Kone.

Da han laa Lig, var der paa hans Arme og Ben lange Rifter ligesom af Søm. Hans Enke sagde da: „Der kan Du se, Hans Christian, den Onde har havt Tag i ham og har villet have ham, fordi han sagde det om Kristus.“ Saaledes har Andersen fortalt mig det, og — som man vil kunne se — svarer dette ikke ganske til hans Meddelelse i „Mit Livs Æventyr“.

Der fortæller han ogsaa, at hans Moder som Barn var af sine Forældre jaget ud at betle og da en hel Dag havde siddet og grædt under en Bro over Odense Aa. Til mig fortalte han, at hun havde sagt: „Jeg har aldrig kunnet bede Nogen om Noget. Da jeg sad der under Broen, var jeg saa sulten; jeg dyppede da min Finger i Vandet og tog nogle Draaber paa Tungen, fordi jeg troede, det skulde hjælpe. Endelig faldt jeg i Søvn og sov til om Aftenen. Saa gik jeg hjem, og, da min Moder hørte, jeg Ingenting bragte med, skændte hun meget paa mig og sagde, jeg var en doven Tøs.“

Om sin Moder fortalte han mig, at hun tog sig omhyggeligt af sit Hus og holdt det i ypperlig Orden; der var altid meget rent, og hun selv var altid pæn. Hun vilde, at alle de kirkelige Fester skulde højtideligholdes, og forberedte Alt dertil, hun stoppede Gaasen med Æbler og Svesker og lavede Rødkaal, og Aftenen før Festdagen skulde Manden og Sønnen altid have rene Skjorter paa. Hans Christian siger om dette Barndomshjem, dette „lille Bindingsværks Hus“ ved Munkemølle:

„Hvor var der festligt derinde,
naar Pinseklokkerne klang:
smaa hvide Sommergardiner
i Solskin om Vinduet hang.

Sankthansurt blev sat i Bjælken,
og Kakkellovnen fik Glans,
de duftende Birkegrene
stod der med Skovmærkekrans.

En Stue. et lille Køkken —
og dog Alt saa stort og godt.
Der leged jeg Juleaften
som siden paa intet Slot.

Og Risengrøden og Gaasen
og Gnavposen — hvilken Fest!
Vor Jord er velsignet — det føler
i Barndomshjemmet man bedst.“

Hans Moder vadskede Tøj for Embedsfolk i Odense, og en Dag havde hun bragt noget saadant til en højtstaaende Embedsmand, hvis Søn lige var vendt hjem, efter i Kjøbenhavn at have taget teologisk Embedsexamen. *Marie Traes* — som hun kaldtes — kom da styrtende hjem til sin Mand og fortalte, at denne Søn havde villet forføre hende og betale hende Penge. „Hvad gjorde Du da, Marie?“ spurgte Manden, der midt ude paa Gulvet stod med knyttet Haand og truende Mine. „Jeg løb min Vej, alt hvad jeg kunde, det véd Vorherre Kristus, jeg gjorde,“ sagde hun, „jeg løb lige hjem til Dig.“ Lidt efter føjede hun til: „Skjøndt det var jo alligevel mange Penge!“ Hendes Mand knyttede sin Haand op i Luften og raabte: „Og saadan En skal være Præst — Præst!“ Hele denne Scene overværede Hans Christian, og den gav ham Meget at tænke over.

I „Mit Livs Æventyr“ fortæller Andersen Noget om sit Forhold til Odense Teater i hans Drengaar, men ikke Følgende: Engang opfordrede et Skuespillerselskab gennem Avisen Forældre til at sende deres Børn hen paa Scenen for *der* at være Statister i *Kotzebues* Drama „Husitterne eller Naumburgs Belejring“; ethvert saadant Barn skulde møde i hvid Skjorte med sort Bort. Hans Christian var da en 6—7 Aar, men vilde trods sin store Ungdom uden Modsigelse med, og Moderen syede ham da den forønskede Skjorte, i hvilken han optraadte to Gange. Da hun saa den første Aften fulgte ham fra Teatret, lo nogle Damer paa Gaden ad ham og sagde: „Se en Dreng i bar Skjorte!“ Haanligt og stolt svarede hun: „Han har spillet Komædie paa det rigtige Teater!“

Underligt var det, at hun i det Hele indlod sig paa denne Historie og tilmed var glad og stolt derved; thi hendes Søn fortæller, at hun skændte paa ham, naar han skrev Komædier; hun frygtede, „han skulde blive gal af alle disse Optøjer“; andensheds fortæller han, at hun risede ham, naar han hjemme spillede Komædie. Det maa have været Forfængeligheden, der i det her omtalte Tilfælde gjorde Udslaget.

Senere hen var der en Jomfru *Hammer*, som gav Forestillinger i Odense, og som saa sendte noget Linned til Vadsk hos *Marie Traes*. Da Hans Christian bragte det tilbage, meddelte han Jomfruen sin store Længsel efter at komme til Kjøbenhavn og spille Komædie. Hun lovede at ville tage ham frit med derover, naar hun rejste, men forlangte, at han saa til Gengæld maatte assistere ved en Forestilling, hun vilde give paa sin Gennemrejse i Slagelse, hvor han skulde sælge Plakater, hvilket han med stor Glæde gik ind paa. Hans Moder blev oprømt ved disse hans lyse Udsigter for Fremtiden; „da Jomfruen er ved Teatret, maa hun vel kunne hjælpe Dig frem *der*,“ sagde hun til Sønnen. Faa Dage efter gav denne samme Jomfru *Hammer* ved sin Forestilling Intermediet af Holbergs „Kilde-rejsen“, og som gammel sjællandsk Bondekone sang Hans Christian her en Vise. Men det Hele gik rædsomt, da Intet var indøvet. Maskinkarlene løb frem og tilbage, ind og ud, medens Publikum peb og skældte; men Jomfru *Hammer* inde bag Scenen lo og sagde: „Det er det Samme — Pengene har jeg faaet!“ Imidlertid kunde hun nogle Dage efter ikke betale de Regninger, der bleve hende præsenterede; saa rendte hun bort og lod den ulykkelige Hans Christian og dennes Moder med alle deres Forhaabninger i Stikken. *Marie Traes* sagde: „Herre Jesus, Hvem skulde dog have troet det om den pæne Jomfru!“

Andersen fortalte mig, at han altid som Barn kaldte alt Ubehageligt for „pigeagtigt“. Da han var en ti Aars Dreng, kom der en vis Lisbeth af Moderens Familie fra Landet ind til Odense for at besøge sine Slægtninge *der*, og det blev da ordnet saaledes, at hun om Natten skulde sove i Slagbænk sammen med Hans Christian; men dette modsatte han sig paa det Allerbestemtteste og sagde: „Nej, jeg vil ikke, jeg *vil* det ikke, for hun lugter saa pigeagtigt.“ Forældrene skændte paa ham og sagde: „Sikken en uartig Dreng han er!“ Men Lisbeth maatte ligge paa 3 Stole, de fik skrabet sammen, og *der* hvilede hun nok ikke videre godt.

Fra Andersens 14. Aar eksisterer følgende karakteristiske Digt af ham, hvormed fulgte hans brune Haarlok:

Det Madam Bertelsen

Madam og din dog din ringe Gjavn
Det dog første Linnier
Jag ildt noget bedre i mit Gys hjær
Din fagd mit hjærte Øvinner jer
Di rejser kost - O det jeg Lær
maafte jeg aldrig Løffrig man
O det som dig jeg før
dog haaber jeg sig Gid Fortæller
Og offor mig Gled og Løffely
Gis Gs - min dog skal fæde man
Og fæde jeg stadig Fortæller mig
Det Gavn det da Admalt Gavn
Og det er jeg fæde Gled trøjel
Lysjær som var Øvinner Gled
Jag med - man - a - det
jeg kan det aldrig Nij
Det Læde dig - O det med Læde
Man Gavn det Gavn Lær dig

O di man Lær det Gavn mig
Det da Læde Gavn fra mig
Di var - Læde mig med mit hjærte sig
Indtrof Gavn Gavn
- O Gavn det Gavn Mind
Lær man maafte Læde Lær

Gavn Gavn Gavn

Admalt den 9 Maj 1819 -

Den Madam *Berthelsen*, det er skrevet til, var gift med en Mand, der efter Andersens Skoletid blev Lakaj hos den senere *Christian den Ottende*, medens denne som Guvernør i Fyen boede i Odense.

Det er umueligt i dette Barneværk at spore Noget, der spaaer om en tilkommende stor Digter.

I September 1819 drog han ud i den vide Verden og gensaa nu kun af og til sin Moder, som levede, til han var 28 Aar gammel. Da han var 17 Aar, skrev han et hidtil utrykt Digt, som han kaldte „Mit Liv“¹⁾, og det begynder saaledes:

Taarer trille, naar jeg mindes,
Barndom Dig, med al Din Fryd
Da var jeg saa rolig,
Herrens Engle trolig
skærmede om mig. — —

Naar Aftensolen hist i Vesten sank
og Maanens Skive skinned' klaer og blank,
da kiærlig Moder tog sin lille Dreng
og bragte ham til lune, bløde Seng;
og medens udenfor lød' Nattergale-Chor,
hun lærte mig at bede Fader-vor
Jeg ældre blev, stærk Phantasien ulmed',
i Lue brød den Gnist, som havde dulmed'.
Nu lærte jeg at læse; hvilken Himmel
laae ikke for mig, hvilken Blomstervimmel.
Nu fulgte jeg Kong Lear paa nøgne Hede,
og mødte Machbets Hexer. fæle, lede,
jeg med Niels Klim foer ned i Dybets Skjød
og græd veemodig ved skjøn Valborgs Død.
Nu var jeg fjorten Aar, mit Hjærte brændte.
Jeg Verden kun af Digterværker kjendte
og var derfor saa lykkelig og fro,
og ilede fra Barndoms søde Boe
allene ud i Verden vide.

Hans „kiærlige Moder“ udartede mere og mere, og ifølge forskellige samstemmende Vidnesbyrd fra hendes Samtidige i Odense gik hun paa sine ældre Dage i en bestandig Rus, der gjorde hende meget sødladen. Sønnen skrev stadig til hende, og — trods sin store Fattigdom — sendte han hende Penge.

¹⁾ Forfatteren Oberstløjtnant *Rist* har overladt mig det til Afbenyttelse; det findes i en Samling, som Andersen har foræret hans Fader, og som har Paaskriften „Digte af H. C. A. (død 1828)“.

Naar hun havde faaet hans Breve, gik hun rundt og lod Folk mod et Vederlag af 4 Skilling læse dem. Selv kunde hun nok ikke stave sig igennem dem. En Kand. farm. *Rieffesthal* var Provisor paa Odense „Svane Apotek“, hvor hun havde en lille Fortjeneste af at sælge „medicinske Urter“, hun samlede; derved kom hun i Forbindelse med ham, som saa forelæste hendes „kære, søde Drengs“ Breve; Slutningen af disse kunde undertiden lyde omtrent saaledes: „Nu maa min kære Moder ikke altfor ofte tage Proppen af Flasken, som staaer i Skabet. Det vilde gøre mig hjærtelig ondt at høre af mine Venner og Bekendte i Odense, at der blev gjort Løjer af min kærilige gamle Moder.“¹⁾

I 1823 skriver han som Elev i Slagelse Skole: „Jeg var i Paaskeferien hjemme i Odense og besøgte min gamle Moder, som jeg ikke havde seet snart i fire Aar. O, det var mig nogle salige Timer; hun kjendte mig ikke strax og græd af Glæde ved Genkendelsen!“ Aldrig skammede han sig ved hende; men, naar han var i Odense, spadserede han — efter Frøken *Hancks* Udsagn — med hende paa de mest befærdede Steder. Da han er i Slagelse Skole, skriver han 1823 et Digt til hende. I Manuskrriptet indledes det med følgende Vers, som ikke før har været trykt:

Naar i Natten Du paa Lejet knæler
og i Bonnen nærmer Dig Din Gud,
da, o Moder, helst jeg hos Dig dvæler,
da sig salig Tanken svinger ud.
Mærker Du da Noget, som sig rører,
og i Luften Harpeklang Du hører,
da er det Din Søn, som er Dig nær,
ført af Fantasis, som har ham kær.

Da han i 1830 efter at være blevet Student som Gæst opholder sig paa et Landsted uden for Odense, skriver han i et utrykt Brev: „Hver anden Dag kommer jeg sædvanligvis til Byen og besøger da min Moder. Skade, at hun aldeles ikke ret kan fatte, hvor lykkelig dog i grunden min Stilling er; . . . det er Noget, som forstemmer mig.“

¹⁾ Meddelelse gennem Fuldmægtig *Valdemar Balle* fra Postfuldmægtig *Rieffesthal* og dennes Slægtninge.

Hendes Breve til ham have mistet en stor Del af deres Værd derved, at det er Andre, som have sat dem sammen for hende, saa man gennem dem ikke faaer noget paalideligt Vidnesbyrd om hendes egentlige Væsen. Vist er det imidlertid, at de ikke fortælle om fuld Harmoni mellem hende og Sønnen. Saaledes skriver hun i Dec. 1822: „Du gør mig adskillige Bebrejdelser i Din Skrivelse, fordi at Du ikke kan forstaa mig ret og mener, at jeg klager i en og anden Henseende, hvor jeg ikke burde, og heri kan jeg ikke saa ganske give Dig Uret; thi de Mennesker, som hidindtil have skrevet for mig, have ikke alle-tider forstaaet mig rigtig, og altsaa have de skrevet efter deres eget Tykke, hvilket jeg da i min Enfoldighed har syntes og antaget for meget fornøftigt og godt, og saaledes har jeg da i min Uvidenhed gjort min gode Søn Bebrejdelser, som jeg ikke burde gøre. Nej, Søn, jeg har aldeles Intet at bebrejde Dig, og mit højeste og bedste Ønske skal være: „Gud ledsage Dig paa den Vej, Du nu betræder, og give Dig Styrke, Lyst, Haab og Mod til at fuldbyrde den til Enden.“ Jeg klager ikke for min Person, omendskøndt Kaarene undertiden kunne være tunge nok; men, har jeg nogensinde klaget, saa har min Mening været denne, at jeg formedelst mine smaalige Kaar ikke har kunnet række min Søn den velgørende Moderhaand, som jeg saa gjerne ønskede, og se, derfor har jeg saa ofte plaget Dig med Klager, som Du nu kalder Bebrejdelser; dog, jeg vil ikke videre her forsvare min Sætning; men at mit Ønske stedse har været for Dit Held, derom kan Du være overtydet.“ I Juli 1824 skriver hun: „Du har stor Synd, at Du saarer mit ømtfølende Moderhjærte med Din lange Tavshed, da Du véd, at jeg, naar Du rigtig tænker Dig om, aldrig har negtet Dig Noget, om det har været mig nok saa besværligt at skaffe tilveje. Og dengang kunde Du ogsaa let fornøjes, da Du var tilfreds med nogle Kartoffler. Gud. Hans Christian, de Dage kan Du saa rent glemme og ikke erindre Din Moder med noget Brev fra Dig!“ I et Brev til en Veninde i Odense skriver Andersen (1831): „Jeg har igaar faaet nogle Ord fra min Moder; Gud véd Hvem der har sat dem sammen! Men vil De ikke gøre mig den store Tjeneste at sige hende,

naar De seer hende, Hvad jeg har at meddele. De vil bedre, end jeg ved et Brev, som Fremmede skal læse for hende, kunne paa en god Maade gøre Alt tydeligt. Jeg har skrevet til Oberst *Guldberg* og alt igaar faaet Svar, at han skal og vil besørge, at hun kan hente Mad fra Bospisningsanstalten. Hvad det koster afgør jeg siden med ham; men nu har Moder skrevet, at hun hellere vil have Pengene sendt til sig og ikke tage fra Bospisningen, men fra en Kone i Hospitalet; men nu er det afgjort gennem *Guldberg*, og saa véd jeg, hun faaer det; skal hun selv købe, selv arrangere, saa bliver der ingen Orden deri; jeg ønsker derfor, at hun maa føle sig tilfreds med det, som jeg nu har gjort det; er det endogsaa dyrere, som hun siger, det skal hun ikke bryde sig om, jeg betaler og véd da, at hun faaer det. Sig hende det paa en venlig Maade; De vil vist finde, jeg har Ret; *der* gaaer de andre kedelige Mennesker og sætter hende Noget i Hovedet. Saa snart jeg kan, véd hun nok, at jeg sender hende Hvad der er mig mueligt, og til Jul kan hun være temmelig vis paa at høre fra mig. — — Nu er jeg ordentlig sat i slet Humør. En Digers Sjæl skulde ikke æltes ned i Jorden; men det er nu engang saa i denne Verden.“

Det, der ligger bag hans slette Humør, og som han ikke ønsker at udtale, er sagtens, at Moderen vil have Penge til at drikke op. Næste Aar søger han uden Resultat at faa hende anbragt i Veilby ved Middelfart hos en Familie, hvor hun ikke har Adgang til stærke Drikke.

Han vedbliver med at tage sig kærligt og taktfuldt af hendes Sager, indtil han i Rom modtager Budskabet om hendes Død d. 7. Okt. 1833. Da skriver han til sin Veninde Fru *Signe Læssøe*: „De véd vel, at min gamle Moder nu har det langt bedre end før . . . Det glæder mig for hende . . . Hende kunde intet Lykkeligere ske.“

Fire Aar senere skrev han følgende hidtil utrykte Ord:

O, havde min Moder dog levet,
hvor var hun dog bleven glad,
havde hørt Hvad jeg har skrevet,
seet opfyldt Hvad for mig hun had.

Guds Naade i al sin Fylde
hendes fattige Barn jo fik.
Din Bøn maa jeg visselig skyldte,
at Naade over mig gik.

Ofte har Andersen talt til mig om sin Fader og Moder og gjort det med al sønlig Ærbødighed og Kærlighed, aldrig nedsettende, aldrig afvisende. Han syntes dybt at have indprentet sig det eneste af Buddene, der jo har en Forjættelse, og det skete ham jo efter denne Forjættelse: det gik ham vel, og han skal leve længe i Landet.

Hans Moder gaaer — efter hans eget Udsagn til mig — igen i hans Fortælling „Hun duede ikke“, hvor han undskylder hendes Lyst til stærke Drikke ved at henvise til, hvorledes hun maatte staa og vadske nede i Odense Aas kolde Vand, hvilken Situation ganske svarer til hans Skildring af Moderen i „Mit Livs Æventyr“ (1. Udg. S. 22.) Den her omtalte Historie ender med, at Sønnen, medens hans Taarer strømme, siger ved sin Moders Grav: „Min søde Moder! Er det sandt: hun duede ikke?“ Og den gamle Maren, som staaer ved hans Side, seer op mod Himlen og svarer: „Jo, hun duede! Jeg véd det fra mange Aar og fra den sidste Nat. Jeg siger Dig: hun duede! Og Vorherre i Himmeriges Rige siger det med; lad Verden saa kun sige: „Hun duede ikke!““

Flere Gange i sin Digtning taler Andersen om Hvad en *Moder* er. Enhver kender saaledes hans „Historie om en Moder“. Etsteds siger han:

En Hustru, som er Moder, er et Hjærte,
der gyder ud sit friske, rige Væld;
hun kysser bort den hele Ungdoms Smerte,
hun virker stille til et Riges Held;
hun aander Tanker ud, hvis Frugter gløde
igennem Slægter mange, mange Aar;
sødt Moders Navn i Hustruen skal møde;
en Genius i dem forenet staaer.

En Moders Vej er Angstens Vej,
hvert Barn blev købt med Smerte;
hvor mangan søvnløs Nat laa ej
en Klippe paa Dit Hjærte!
Den spæde Knop blev Blomst og Frugt
ved Dine Kærtegn ømme,
og Aar for Aar sig viste smukt
som Vished Haabets Drømme.

I „Mulatten“ siger han:

Kærlighed hos ham vi finde,
 som har *Moderhjertet* skabt!
 Han har Visdom, spørg den Blinde!
 Han har Kraft; thi han kan binde
 Hav og Ild og Hvirvelvinde,
 frelse Hver, som er fortabt!“

Han synger:

Ja, den lykkelige Moders
 Smil til sin Uskyldige
 er en Afglans af Guds Aasyn,
 er et Blik fra Himlens Rige.

Han havde erfaret Sandheden af dette sit Ord: „I sit Hjærte *der* gemmer en Moder sit Barn bedst.“ Derfor maatte han trods alle hans Moders Fejl og Svagheder elske hende, ja, saa højt, at han sang:

„Vor hele Vej fra Vuggen og til Graven
 er fra en Moders til en Faders Favn“,

og senere:

„Vort Jordlivs Stjærneskud
 er fra en Moders Hjærte
 at flyve op til Gud.“

At han ogsaa holdt fast ved Afstamningen fra Faderen, vil kunne sees af følgende, ikke tidligere trykte Udtalelse af ham:

Hvilket Lav er det berømmeligste?

Ja, hvilket Lav er det berømmeligste? Hvert kan være godt for sig; men *jeg* siger, at Skomagerens er berømmeligst, for jeg er et Skomagerbarn. Lad nu de andre Lav, Tømrernes, Smeddenes, Skræddernes, Gørtlernes, Uhrmagernes, ja, alle de mange uundværlige, dygtige i deres Haandtering, sende deres Prokurator, bevise deres Berømmelse større end Skomagernes. *Phidias* og Skomageren i Jerusalem, Skomager *Hans Sachs!* . . . Det er et kejsersligt Vaaben at have en Ørn; Skomagerne have en saadan, og det med to Hoveder, og det har endnu aldrig vakt Forargelse! I Verdensbyen London har man i vore Dage udgivet et Skomagerblad. Ingen adelig Slægt er bleven besunget som Skomageren fra Jerusalem. Han lever i Sagn og i Sange og vil altid leve. Fra Nürnberg i Mestersangernes Stortid lyser *Hans Sachs*, Skomageren. Vor Tidsalder [har bragt] hver Stand til

sin Ret, hver Mand er fri paa Tinge, Adel er Navnet paa Alt, hvad dygtigt er, fra Ploven, fra Værkstedet, fra Videnskab og Kunst. Det er sagt, det er sjunget! Nu ville vi blive ved Værkstedet, ved Skomagernes! Jeg, som skriver det, er jo født dernede.“

Bag denne Udtalelse findes der alligevel Selvfølelse. Han erkender det Gode, der ligger i at være født af en Slægt, der baner En Vej; men han véd, at dette dog er det Uvæsentlige. I „Mulatten“ siger han:

Det er et Gode og vil altid blive
at fødes i en Slægt, som kan os give
blot ved sit Navn paa Vuggen Hæders-Baad.
Vort sande Værd dog kaldes først tillive
i Kampen under hin usete Haand,
der mægter Alt at tage, Alt at give.
Vi selv kan kun vort Adels-Brev os skrive
og stæmple det ved Hjærte og ved Aand.
Bag Armod's Dragt tidt Kongehjærte banker,
mens Herskeren fik ikkun Trællens Tanker.

Sammesteds siger han, at den af Gud Adlede har Oldtidens Stormænd til Aner, og Hvad disse have virket og højt sjunget ud vajer som Ættens Banner og Faner. Aanden er Hersker, alt Andet er Vasal. I nogle utrykte Strøtanker siger han: „Der er ingen Adel uden Aandens Adel, og af den skal i Tidens Fylde Fyrsterne tage deres Stormænd. Adel i Danmark er *Tordenskjold*, *Bartholin*, *Griffenfeld*, *Tycho Brahe*, *Ørsted*, *Thorvaldsen*. Verdens Adel er Pottemagersønnen *Themistocles*, Skrædderengen *Tordenskjold*, Nybodersønnen *Thorvaldsen*. De fleste fødte Adelige ere kun Skjoldbærere for Aandens Adel, de ere Skueretter kun, uden Saft og Kraft.“ I en anden Strøtanke, der kaldes „Digterens Stamtræ“, tilføjer han: „Har jeg ikke Slægt i Aandens Blomst og Blad — Gudsskjoldemærket: Kong *David*, *Homér*, *Ossian*, *Shakespeare* — de Livsblomster paa Digtingens Stamtræ, hvor jeg er et Blad.“ Da Andersen skrev sin Historie „Børnesnak“ — i hvilken den lille Kammerjunkerdatter siger, at *de*, hvis Navne ende paa „sen“, dem kan der nu aldrig blive Noget af; man skal sætte sine Arme i Siden og holde dem langt borte fra sig disse „Sen — Sen'er“ — saa er *Thorvaldsen* Beviset for det Falske i „Kammerbarnet“'s Udsagn; men naturligvis har An-

dersen egentlig ment sig selv. Han sagde med fuld Ret: „Det gør ikke Noget at være født i Andegaarden, naar man kun har ligget i et Svaneæg.“

Fra den odenseiske Andegaard var altsaa Svaneungen draget til Kjøbenhavn. Han har fortalt mig, at paa Rejsen derover gjorde han Bekjendtskab med en *Madam Olsen*, som han sluttede sig til. Noget efterat han var kommet til Hovedstaden, mødte han hende i Nyhavn; hun standsede ham da og sagde: „Ak, lille Andersen, jeg skulde herop til Forvalter *Balling*; han skylder mig saamange Penge, og jeg kan aldrig faa Renterne af ham; nu er jeg virkelig ked af at rende derop, nu kan *De* engang gaa for mig; giv ham dette Brev, saa faaer jeg vel Lidt ud af ham.“ Andersen gik strax derop; *Balling* læste Brevet, rystede paa Hovedet og gav saa Andersen en Daler, men tilføjede: „Sig til Deres Moder, at det kan ikke nytte, hun kommer tiere; jeg har Saamange at give til, og hun er her altfor ofte.“ Andersen gik og bragte nede paa Gaden *Madam Olsen* Daleren. „Naa, Hvad sagde han?“ spurgte hun. „Han sagde, jeg skulde sige til min Mo'r, at det kunde ikke nytte, hun kom oftere, da han havde Saamange at give til.“ „Och, min Gud,“ svarede hun, „hvor er han dog et Svin; han drikker saa forfærdeligt, at han altid er fuld, og saa er det, han staaer og siger saadant noget Vrøvl.“ Andersen troede virkelig, at *hun* var den Forurettede og Sanddrue og at Manden var fuld; først langt senere gik det op for ham, at det Hele var Løgn¹⁾.

I „Mit Livs Æventyr“ fortæller han om sine andre Hændelser efter sin Ankomst til Kjøbenhavn og saaledes ogsaa om sin Figurantvirksomhed ved Det kongelige Teater og om, hvorledes han sammen med hende, der senere blev Fru *Heiberg*, optraadte i Balletten *Armida*; men af let forklarlige Grunde fortav han, at *Louise Rasmussen*, den siden saa bekendte Grevinde *Danner*, spillede Rolle i samme Ballet. Da han fortalte mig dette, tilføjede han spøgende: „Fru *Heiberg* og jeg var to Trolde, men Grevinde *Danner* en Engel, og i Virkeligheden var det jo

¹⁾ Denne Historie har han benyttet i „De to Baronesser“, Saml. Skr. 1. Udg. 4. B. 192—93.

akkurat omvendt.“ Paa sine ældre Dage traf han jo Grevinden i Selskaber hos *Frederik den Syvende*, og da trak hun ham til Side og opfriskede gamle Teaterminder med ham¹⁾).

Han sagde mig, at han dengang selv fandt, at han tog sig udmærket ud i Trikot, hvorfor han en Aften banede sig Vej paa Scenen lige hen i Forgrunden, forat *Frederik den Sjette*, som sad oppe i Kongelogen, rigtig skulde se ham. Kongen saå studsende og forbavset ned paa den mærkelige Balletfigur, der slet ikke blev bange for Majestæts undersøgende Blikke. Ellers var Andersen under Balletforestillingerne optagen af oppe fra Scenen at betragte *Oehlenschläger*, som sad nede i Parkettet, og i hvem han var ganske forelsket.

Han fortalte mig endvidere, at han en Formiddag oppe paa Teatret havde iført sig fuld Trikot og saa var løbet med røde Ben og Teatersko samt en lille Jakke hen i Kronprinsessegade for at gøre den bekendte *Christian Colbjørnsens* Enke Visit og vise hende, hvor vidunderligt han tog sig ud; alle Folk paa Gaden stod da

---

¹⁾ Da Andersen engang var tilsagt til *Frederik den Syvende* paa Frederiksborg, spurgte han ved sin Ankomst Hofmarskalken *Levetzau*, hvorledes han havde at forholde sig. „De skal hilse paa hendes Naade Grevinden; men *der* kan De gaa over nu; hun klæder sig paa, saa behøver De blot at lægge Deres Kaart. Og derefter skal De hilse paa Kammertjeneren Hr. *Løytved*; naar De har gjort disse to høje Personer Deres Opvartning, er der ikke Videre.“ — Strax inden Tallet blev der sagt, at Kongen vilde se Andersen i sit private Værelse. Andersen gik derind, og *Frederik den Syvende* kom ham imøde med Grevinden ved Haanden. „Goddag, Andersen“, sagde han; „det er min Kone her, og det er vores Digter Andersen.“ „Gud, jeg kender jo godt Andersen“, sagde Grevinden, „jeg har medvirket i hans Arbejder, f. Ex. „Ravnen“.“ Kongen svarede ikke, men saå med et lynende strængt Blik paa hende, og hun tav. Men under Maaltidet, da Andersen sad ved hendes Side, bragte hun igen denne Opera paa Bane og Iovprisede dens Melodier. „Kan De huske den og den?“ spurgte hun og begyndte ganske sagte at nynne dem ind i Andersens Øren.

Ved en anden Lejlighed, hvor han længe havde staaet og talt med hende, kom *Frederik den Syvende* hen til ham og sagde: „Hvad staaer Han nu her og snakker saa længe om? Jeg véd ikke Hvad der er ved ham, som saadan fængsler Damerne; det maa være Noget, jeg ikke kan opdage; men vist er det, de holder Allesammen meget af ham.“ Andersen skulde jo give et Svar og kom til at sige: „Det maa være skjulte Egenskaber, Deres Majestæt!“ „Hvad for Noget!“ raabte Kongen og saå op og ned ad ham. „Det kan jeg dog aldrig tro; det seer Han mig slet ikke ud til.“

og saå forundret efter ham. Det minder om Situationen i Odense, da Moderen fulgte ham i hvid Skjorte hjem fra Teatret.

Den bekendte Uhrmager *Jules Jürgensen*, der bosatte sig i Le Locle paa Jurabjærgene og i Genf, har sagt mig, at Andersen ligeledes i hel Trikot kom løbende over Kongens Nytorv og ned gennem Gothersgade, hvor han vilde beundres af Hofuhrmager *Urban Jürgensens* Moder, som boede *der*. Da havde han hujende Gadedrenge efter sig, ligesom hans Bedstefader, naar denne blomstersmykket kom syngende gennem Odense Gader, eller ligesom han selv, da han gennem de samme Gader blev forfulgt af „en hel vild Masse Gadedrenge“, der raabte: „*Der løber Komedie-skriveren!*“

Jules Jürgensen kunde tydeligt huske Andersen fra den Tid, denne kom til Kjøbenhavn; han gik da med en Hat, som Koncertmester *Siboni* havde givet ham, med et Par meget snævre Benklæder, han havde faaet af en Anden, med en Vest, en Tredie havde stukket til ham, og endelig en Frakke med en Ræveskindskrave, som *Jürgensen* selv havde overladt ham. Intet af det Altsammen passede ham, saa han saå højst sammenlavet ud. Kraven sad løst, og Andersen var idelig beskæftiget med at trække den frem og ordne den; thi *den* var han tydelig nok stolt af. Hvergang han kom op til *Jürgensens*, begyndte han strax med at læse sine egne Produkter op, mest Komedier.

Ved gode Menneskers Hjælp kom han — som bekendt — bort fra sine i det Væsentlige uheldige Forhold i Kjøbenhavn og blev anbragt i Slagelse Skole under Rektor *Meisling*. I „Mit Livs Æventyr“ siger han, at han i sin Skoletid *der* næppe skrev flere end tre-fire Smaadigte; men i saa Henseende huskede han ikke ganske rigtigt. I alt Fald skriver i 1865 Domorganist *Hansen* i Ribe, der havde været hans Skolekammerat i Slagelse, til ham: „Uagtet De, ligesom jeg, krympede Dem under Rektor *Meislings* tyranniske Svøbe og havde fuldt op at tage Vare med at læse Syntax og mange andre rare Ting, saa skrev De dog allerede dengang mange smukke Æventyr og Digte, som De glædede os med.“ Foruden de to Digte fra den Tid, som han selv har ladet trykke, findes der en utrykt Samling med Paaskrift „Digte

fra Slagelse“. Som Prøve paa disse og tillige som en Illustration til hans daværende Tilstand maa Følgende staa her:

Af Jasminer og duftende Blomster
jeg fletted som Lille mig Krands;
men da den var sat om mit Hoved,
en Svimmel den i det udgjød;
da rev jeg Krandsen for Panden

og smed den i svulmende Flod.
Som Ældre Indbildning og Smiger
mig rakte en duftende Krands;
jeg svimled; men ak, ej som Lille
jeg kunde bortkaste min Krands.

Tilgiv mig, Gud, tilgiv mig, Dommer,
ei Smertens Kalk jeg tømme kan.
Jeg ukaldt for Dit Aasyn kommer,
for Dig, som maaler Sol og Gran.
Tilgiv mig, Gud, i Jesu Navn,
og skyd mig ikke af Din Favn

Et Intet var jeg her paa Jorden,
et Intet, ak, til Intet skabt;
til Spot og Haan jeg kun er vorden,
og nu — maaskee for Himlen tabt.
Dog skee, hvad vil! Jeg kan ej, Gud,
min vilde Smerte holde ud.

O, Moder, Moder, græd kun ikke,
men bed en Bøn til Gud for mig;
maaskee jeg da for Herrens Blikke
engang tør atter skue Dig.
Nu Kraft, min Sjæl, i Jesu Navn,
riv kjækt Dig ud af Smertens Favn!

bugtede sig Sølvbække
skulde malerisk sig snoe,
hvor Fugl Phønix maatte boe,
hvor det under Træ, som klinger,
skulde midt paa Pladsen staae
og det gyldne Springvand springe
milehøit mod Himlens Blaae.
Her i denne Herlighed,
her blandt Jordens største Goder,
skulde jeg bestandigt boe
hos min Fader og min Moder;
jeg dem skulde see saa glade,
aldrig sukke meer for Brød,
og hver Fattig i hver By
skulde finde her et Ly.
O, ved disse søde Tanker
bævede min Sjæl af Fryd,
alt jeg saae mit Slot, min Lykke,
og min Moder lykkelig
mig til glade Hjerte trykke.

— — — — —
Jeg mig tænkte riig at blive
og at bygge skønne Slotte,
liig de dejlige Paladser,
som Prindsesse Scherezade
har saa deiligt os beskrevet
i sin Tusind og een Nat.
Hvor Marmorne Piller bære
Kobbertaget rødt og tungt,
hvor de høie Sale kneise,
smykkede med Guld og Sølv
og Historier om Mahom
pryde Galerierne,
og med hesperidisk Have,
hvor imellem Rosenhække

— — — — —
— — — — —

Jeg svimler i Dit Godheds Dyb, o Fader,
ved Tanken om, hvad Du har gjort for mig;
og sikkert ei Du Ynglingen forlader,
som ingen Hjælper har foruden Dig.
Tilgiv mig Fader, om paa Modgangs Dag
i Prøvens Stund jeg kan Dig synes svag!
Tag Alt kun bort i Jesu Navn,
Jeg veed, det skeer kun til mit Gavn.

Fra Armod's Mulm til Lysets Himmel
 Du drog mig, Fader, ved Din Haand,
 Du viste mig Din Stjernevimmel
 og Følelsen indgjød min Aand.
 Nu har jeg Kraft ei meer, jeg gyser
 for Svaghed, Smerte og for Nød,
 nu seer jeg klart, min Hjemstavn lyser
 bag Dækket af den sikkre Død.
 Forsag ei, Sjæl, udbred Din Ving,
 ryst Lænken, *da* den trykker ei,
 grib Harpen, lad dens Toner klinge,
 og gaa [saa] rolig Prøvens Vei.
 Hvad Du mig gav, jeg kan ei glemme,
 Selv om Du nu forglemte mig;
 med barnlig og med frydfuld Stemme
 jeg synger Barndoms Fryd og Dig.
 I Smertens Stund, i Støvets Død,
 jeg hviler barnlig i Dit Skjød.
 Det Herren vil, at Du skal naae,
 trods Støvets Magt jeg vinde maa.

Hans Kammeraters Opfattelse af ham faaer man Begreb om, naar man læser følgende Ord til ham, skrevne af hans Meddiscipel *J. Hviid*, og dateret 15. Marts 1827: „Naar Du blot vilde lade være med Dine forbandede Drømmerier; thi jeg kjender Dig godt; snart drømmer Du, at Du er i Feverdenen i et stort Hav af Lyksalighed, og snart drømmer Du igjen, at Du er det største Fæ paa Guds Jord; men *medio tutissimus ibis*, det vil sige: naar Du gaaer en Middelvej, saa kunde Du maaske komme Sandheden nærmest, og, naar Du endelig vil drømme, saa drøm ingen Yderlighed, men gaa midt ad Vejen, saa falder Du ikke i Grøften. Jeg skal give Dig et godt Raad: naar Du drømmer igen, saa tag en Kæp og prygl Dit eget arme Skind med, indtil Drømmen gaaer bort; men slaa ikke for haardt, for saa gør det ondt.“

Her seer man jo skildret hans Forhold til den prosaiske Verden. Man vil ikke finde det forunderligt, naar han i sine utrykte Strøtanker siger: „Det er en mærkelig Grusomhed, uden at ville det, der i Skoletiden udøvedes imod mig; jeg var forknyt, fuld af Mistillid til mig selv, og hvert Brev, jeg fik fra Folk, docerede. En sender mig 1 Rbd. og kræver Taknemmelighed, opregner, hvor trængende jeg er; en Anden prædiker om

Ydmyghed, en Tredie om, hvorledes man leer ad min Kejtethed i Byen og anbefaler mig en Dansemester. Jeg maa have udtalt tidt *at blive noget Stort*; thi selv fra de Skikkeligste lyder: „Lad ikke Tanken om at blive noget Stort rodfæste sig hos Dem; søg at lære noget Grunddigt, at De maaske med Tiden kunde erholde et lille Embede.“ Andensteds siger han: „Ved at lide Uret, pines og trykkes, bliver man — som jeg — tilsidst pirrelig, som en Kvinde kan være det. „Frøken!“ sagde spøgende en af mine yngste, kærester Venner, naar et uoverlagt, let henkastet Ord saarede mig. Og selv i den Spot laa en Uretfærdighed, som saarede. Han tænkte ikke paa Hvad der var gaaet igennem, før den Pirrelighed var vakt, den Forskellighed i Karakter mellem den kun ømfindtlige „Frøken“ og Den, der som Mand havde maattet taale Drengens Behandling.“

Som bekendt, kom Andersen ved Rektor *Meislings* Forflyttelse fra Slagelse til Helsingør med til denne By; men her befandt han sig ikke bedre end i Slagelse. Afdøde Grosserer *C. Svendsen* (Generalpostdirektør S.s Fader) har fortalt mig, at han var hans Klassekammerat i Helsingør Skole. Naar *Meisling der* hørte ham, dirrede hele Andersens Krop, og han var hvid som et Lig. Han var altid iført grovt, graat Tøj og havde Spidskjole. Naar han gik ud at spadsere med sine Kammerater, digtede han. Han havde sit Værelse i Skolebygningen lige ved Siden af Porten. *Der* kom *Svendsen* en Dag forbi, og Andersen raabte da ned til ham: „Jeg skal ud af Skolen, jeg skal til Kjøbenhavn!“, og han var da saa henrykt, at han lige nær var sprunget fra Vinduet ned paa Gaden.

I 1828 lykkedes det ham endelig at blive Student, og næste Aar tog han 2. Examen. Den 20. Nov. 1829 skriver *Madam Augusta Iversen*, hans Veninde fra Barndommen, til ham: „Deres Moder kom idag, ude af sig selv af Glæde, og lod os læse Deres herlige, barnlig-kærlige Brev til hende, som bekræftede os vort Ønske og Formodning, at den anden Del af Deres Examen var gaaet saa fuldkommen vel.“

Hermed endte for evig Tid hans Skole- og Examens-Pine, og nu laa Verden mere aaben for ham.

Stik imod Hvad der ellers plejer at være Tilfældet med Genier paa Gemytsomraadet, lignede *Digteren* H. C. Andersen mest sin Faders Slægt; det Poetiske i ham var en Arv fra denne. Baade hans Farfader og Fader vare fulde af Fantasi og havde stor Sans for Naturen. Faderen viste Interesse for Historien, for Bedriften, for Heltegerningen, han kunde opfyldes af Digterværker og selv saa smaat frembringe saadanne. Han var, ligesom Sønnen, afholdende. Farmoderen var forfængelig og opadstræbende, ligesom Hans Christian. Fra sin mere prosaiske Moder havde denne et kærligt Hjærte, Sansen for Properhed og Orden, en oprigtig, men dog ikke kristelig Guds frygt og en Trang til at meddele sig. Fra bægge sine Forældre havde han arvet Nøjsomhed i Fordring til Livets ydre Vilkaar, Retfærdsfølelse og Sandhedskærlighed; Sandheden kalder han „Vorherres Ansigt i denne Verden“; man kunde altid fuldt stole paa Hvad han sagde, hans Digterfantasi bragte ham aldrig til at forvanske Fakta.

Forunderligt maa det dog have været for ham at se tilbage over sin Afstamning og sit Livs Udvikling. I „At være eller ikke være“ siger han: „Det er det Uskyldige, der naaer Maalet: Himmeriges Rige hører Børnene til; Barnesindet naaer det.“ Det kunde han godt udtale med Tanken vendt mod ham selv. I sin „Fodrejse“ siger han, ogsaa efter egen Erfaring: „Mig forekommer det, at det menneskelige Liv, Aanden, som lever og virker i os, er saare meget beslægtet ved Æventyret. Kunde vor Sjæl med alle sine Følelser og Ideer levende afpræge sig paa Papiret, da vilde man faa det underligste Æventyr, der endnu var læst. Fryd og Smerte, Fornuft og Vildfarelse, danne de store Kapitler, og igennem det Hele gaaer der som i Æventyret en uudgrundelig Traad.“ Det var ikke underligt, at han saagodtsom altid, naar man udbad sig hans Autograf, skrev: „Livet selv er det dejligste Æventyr“.
